

**Landets Flid
i Kunst og Lære
kan
dets Velstand
nok formere.
En Vise,
under den Melodie:
Ak hvad er vor Leve-Dage etc.
sammensadt
af en Norsk Bonde
Simon Fogner,
boende i Guldbrandsdahls Fogderie
i Gusdahls Sogn.**

Sorøe, 1760.

**Til Bønderne
i Dannemark og Norge,
mine
kiære Landsmænd og Medborgere.**

De sande Fortienester, som I have af det Almindelige, paalegge alle Eders Medborgere den Pligt at arbeide igien til Eders Nytte, for derved at opfylde det store Øiemærke af den Regering under hvilken alle Indbyggere af Dannemark og Norge ere forenede ved Kierligheds og Fredens Baand.

Eders Stand, mine Venner, har i sin udvortes Ringhed, mange store Fortrin for dem, som ere meere glimrende. Eders Fædreland overgaaer i Frugtbarhed, i Love, i Indretninger mange andre Riger. I leve Under en Konge, hvis Faderlige Omsorg søger daglig at formere denne Overvægt, og det fornemmelig til Eders, Hans talrigste, Hans flittigste, Hans nyttigste

Undersaatters Beste. Men hvortil nyttede Eder alle disse Fordele, dersom I ikke følte og brugte dem, og hvorledes kunne I føle og bruge dem, dersom I ikke kiende dem?

De, som æres af Regeringen og fødes af Eder for at dyrke Videnskaberne, deres Pligt, deres første og høieste Pligt er det, at udbrede Regeringens Ære, og forøge Eders Økysalighed ved at lære Eder at kiende, at føle og at bruge disse Fordele, med hvilke Forsynet og Regeringen har begavet Eder.

Dersom vi anvendte den Frihed fra udvortes Arbeide, som I have forskaffet os, paa unyttige Griller; Dersom vi holt det for nedrigt, at arbeide til deres Nytte, som føde og klæde os; Dersom vi af Egennytte hindrede saadane Indretninger som kunde være mange tusende af vore Medborgere til Nytte; Dersom vi prædikede for Eder om strenge Pligter uden at opfylde de letteste selv; Vilde I da vel agte os saa meget, som de Smedde, der giøre Jern til Eders Plove? eller ville I troe, at vi fortiente mere Ære af Selskabet, dersom vi toge Spaden i Haanden i Steden for Pennen.

Det som er et Arbeide for Eder, er ofte en Vederqvægelse for os; Lad vores Arbeide igien tiene Eder til Fornøielse. Denne Vise er en Virkning af de Betragtninger, med hvilke en af Eders Medbrødre forfriskede Sindet, naar hans Legeme var tret af Arbeide.

Han beskemmede deri mange af hans store,
hans ærede, hans lærde, hans rige Medbor-
gere, at han, i Steden for at gjøre sig selv
Livet suurt ved ubillige Klager, prisede For-
synet og Regeringen, og opmuntrede sine
Lansmænd til at benytte dem af deres Fordele.

Han hafte samlet denne Kundskab af
en Mands Værker, som skrev for at gavne
sine Landsmænd. Jeg forlanger ikke at I
skulle keinde alle vore Lærde, men jeg vilde
fortenke Eder meget, dersom I ikke vidste,
at der har været en Mand til i Dannemark
som heed Holberg, en Mand, som holt det
for større Ære at kunne opbygge sine ringeste
Medborgere end at oplede en gammel Haand-
skrift, eller at rette en Feil i en Glose eller et
Aarstal, der ikke var bleven mærket af en
Mand, som de Lærde kalde den store Sca-
liger.

Forfatterens Stand, de vigtige Sand-
heder, som han foreholder sine Landsmænd,
og den enfoldige Oprigtighed, hvormed han
fremsetter dem, unskylde nok de Feil mod
Sproget og Smagen, som findes i denne
Sang. Man unskylder gierne life saa
store Feil hos mange Lærde, naar de skrive
om lige saa vigtige Ting med den Grundighed,
som man har Ret til at fordre af dem, naar
de ere lige saa beskedne som Simon Fogner,
og tillade andre at gjøre hvad de selv enten

ikke ville eller ikke kunne til Sprogets og Sma-
gens Forbedring.

Synger ofte denne Viise! Lad den gjøre
samme Virkning paa Eder, som de Sange,
med hvilke de Preusiske Soldater opmuntre
hinanden til at stride under eders Fre-
derics Anførsel, Eders behøver, GUD
være lovet, ingen Blodige, ingen kostbare
Seiervindinger. Stræber ved Fliid, ved
Indsigt, ved Dyd, ved Taknemmelighed at
fortiene den Forbedring i Eders Vilkaar, som
Han under Eder, og som er Øiemerket af
Hans store Anstalter.

For at give Eder Anledning til at kiende
og føle Eders Lyksalighed, saa tillader mig
at jeg foreholder Eder nogle saa vigtige
Sandheder.

Setter for alting Priis paa Religionen,
som er den store Grund ikke alene til den ævi-
ge, men og til Eders timelige Lyksalighed.
Viider at i den største Deel af den beboede
Verden, hvor Christi Lærdom ikke prædiktes,
troe de Mægtige og de Rige ikke, at I ere
deres Brødre, de troe neppe at I ere Men-
nesker. En Christelig Øvrighed troer meere;
den troer, at den Største i GUDs Rige er
alles Tiener.

Det er derfor ikke de Tienester, som I

giøre Edres Medborgere, der forringe Eders Stand. Disse giøre Eder i de Christnes og i de Viises Øine meget mere Ære. Ikke de som have store Titler, som bære kostbare Klæder, og boe i prægtige Huuse, men de som arbeide, som lide for det Almindelige, ere virkelig Store. I have dog hørt tale om Alexander og om Keiser Carl den Store. Hvorfor ærer man disse helte? For deres Fødsel, deres Klæder, deres Pragt, deres Taffeler? eller for den Nidkierhed, med hvilken de ofte paatoge sig de ringeste, de farligste og de møisommeligste Arbeider?

I ere de lyksaligste Indbyggere i Landet, naar I ved Eders Flid kunne bringe det saa viit, at I kunne leve efter eders Stand. De Rige og Store nyde ikke mere af deres Overflødighed end at de blive mætte. Arbeide og Nøisomhed gjør Eders Mad mere smagende end alle deres Kryderier; Den forlænger Eders Liv, og giver Eder en indtil den høieste Alder vedvarende Sundhed og Styrke. I ere fri for tusende Bekymringinger som følge med den Riges Overflødighed. Lykken har mindre Magt over Eders Eienomme end over andres. Eders Høst er vissere end Kiøbmandens Seillads, og den Grund, paa hvilken I saae, sikkrere end Hofmandens Gunst. De Tyranniske Love, som Moden har foreskevet, indskrænker ikke Eders Frihed. Eders Børn ere Eder til

Nytte, og I finde det lettere end andre at give dem tilig de Midler i Hænderne, hvorved de kunne nære dem selv, og forsørge en Familie. Jeg kunde beskrive Eder tusende Fiender af den menneskelige Lyksalighed, som I ere sikke for, men I ere saa lykkelige, at I ikke kiende dem engang. Den Frygt for uvisse Tilfælde, den vidtløftige Udsigt i det Tilkommende, de møisommelige Beregninger af muelige og rimelige Hendelser, som plager Stats-Manden; De uopløselige Tvivl, de herskende Fordomme, som ængster den Lærde; den umaadelige Begierlighed til Toes, som qvæler dem begge, ere Eder ligesaa ubekiente, som Skiørbug, Miltsyge, Tungsin-dighed, Hypochondrie, Podagra, og mange flere Sygdomme, som hos andre ere blevne til Moder og til Arvegods. Disse Fiender af den menneskelige Lyksalighed giøre, at de Fornøielser, som andre have frem for Eder, vare kuns nogle Øieblik. For Eder er det hele Liv mindre Kiedsommeligt, og Døden, som gjør Ende paa al Verdens Herlighed, mindre forskrekkelig.

I kunne selv endnu meget forøge denne Eders Lyksalighed, dersom I gave mere Agt paa de Skiøndheder i Naturen, af hvilke I ere daglige Tilskuere. Hvem forbyder Eder at tage Deel i de Fornøielser, for hvis Skyld Monarken forlader sine Slotter og boer med Hyrden under et Tag. Hvad hindrer Eder

fra at læse i Naturens Bog, af hvilken den Viise og Digteren have al deres Kundskab? Er det maaskee fordi Eders lærde Medborgere ikke anvende saa megen Fliid paa at dyrke Eders Sind, som I paa at dyrke Jorden for dem. Dersom de gave Eder flere saadanne Bøger at læse, som de korte Betragtninger over de menneskelige Vilkaar, dersom man i Steden for de mange uriimelige Viser og Fabler gav eder nogle muntre og lærerige Sange. Dersom man underviiste Eder om de første Grunde af Natur-Læren og Agerdyrkningen, da skulle I kiende Sindets Fornøielser, I skulle føle Eders Lyksalighed, I skulle lære mange Ting, som kunne forbedre Eders Huusholdning, I skulle ved den sunde Fornuft og Erfarenhed hielpe til at opdage mange Sandheder, som de Lærde forgieves søge uden Eders Hielp. Tenker ikke, at denne Kundskab er Eder for vanskelig, det Nyttige i Videnskaberne lader sig sige med faa Ord; Det er ikke saa vanskeligt at begribe, og de Lærde vide med Vished ikke meget meere selv.

At udbrede Sandheder, som kunne være Eder, mine elskelige Medborgere til Nytte, dette skal altid være den fornemmeste Hensigt af mit Arbeide, enten jeg skriver for Eder eller for andre af mine Landsmænd. Jeg skal ikke forsømme nogen Andledning til at forbedre dem, paa hvis Tenkemaade Eders Lyksa-

lighed beroer. Har jeg derved ikke anden
Fortieneste end den, at betale noget af den
Gield, som jeg er Eder skyldig, saa skal dog
denne Trøst være mig kiærere end al den Udø-
delighed som vindes ved unyttige Arbeider.

1.

Hver en Norges klog Indvaaner
Som i Landet nu beboer,
For Betenkning sig ei skaaner,
Vi som boer saa langt i Nord
Over tredsinstive Grader.
I et tørt og mavert Land
Vil ei bruges store LADER,
Skal vort Land bestaae i Stand.

2.

Landet vil os Brød vel give
Klæder og til vor nødtørvt,
Man vel ikke kan beskrive
Hvad er Landet meest forkeert,
Vi vil leve overflødig
Nøier ei med Landets Vext,
Alt for meget har vi nødig
Fiint og grovt ja sødt og beeskt.

3.

Kunde her en Regning settes
Hvad hvert Aar indkiøbet blir
Og slet intet da forgiettes
Hvad de fremmed Land os gir;

Og i lige Maade telles
Hvad som selges her i fra
Stor Forundring blev tilfelles
Hvordan Landet kan bestaae.

4.

Pengene af Landet ager
Hen til fremmede Landskab,
Vi for Penge-Mangel klager,
Vi for Penge lider Tab.
Skatter, Renter vil betales,
Mange Ting vi kjøbes til
Som slet intet kan forhales,
Pengene manqvere vil.

5.

Kunde vi saa flink arbeide
Som en Tysk og Engelskmand,
Og vi alle Haandverk ei'de
Som behøvdes i vort Land,
Kunde vi selv tien' de Penge
Som af Land for Arbeid gaaer,
Og vor Mynt ved Landet henge,
Riget dobbelt stærker var

6.

Tusind Mand ja mange flere
Som i Landet klage maae,
At dem Næringen manqverer
Hvorved de sit Brød kan faae,
Nødes derfor til at bede
Om sit Brød, de friske med

Og mod Ordre det oplede
Paa ulovlig Vei og Sted.

7.

Svage Land de taale ikke
Saadan en unyttig Hob
Som man Brød i Munden stikker
Ved Omstripninger og Lob;
Denne Post har GUD forklaret
Ofte for vor Øvrighed,
Som ei Umag have sparet
For ved Lov at rette det.

8.

Nu har GUD og Kongen givet
Os en naadig Øvrighed,
Med Forstand og Aand indlivet,
Gid De blive lenge ved!
Og at deres Verk mon lykkes
Som de naadigst har begynt;
Alle Mand det vel mon tykkes,
Hver forstandig har det ynt.

9.

Jeg da synes først hver nødes,
Til at tiene sig sit Brød,
Dernest Arbeid-Kunst forøges,
Som for Bye og Land er sød.
Siden kan Fabriqver blive
I Fremtiden og heraf,
Man til andet sig kan give
Som for Bye og Land er brav.

10.

Naar vi selv kan fabricere
Klæde, Læret, Stoff, Kartun,
Tenk hvad Nytte det kan være
For vor Bye saa mangelund,
Tønder Guld hvert Aar kan spares,
Som udgaaer fra Landet hen
Bort, for udenlandske Varer,
Og ei kommer meer igien.

11.

Nogle hundrede Familier
Kunde derved finde Brød.
Jeg ei heller derom tviler
Vi jo lærer Arbeid' net,
Som de Engelsk' og Hollandske,
Naar vi derved oplærd blev,
Baade Norske og de Danske
Har Forstand og Hierne med.

12.

See Exempel i de Verker
Baade Muur- og Saug- Slag-Verk,
Mangen Fudsker selv det merker
Uden Mester snart han sterk
Kan sig selv i sligt oplære,
Hvad bør vi da tvile vel!
Faaer vi Mestre til at lære,
Vi gjør andet ogsaa selv.

13.

Heller vi en Skilling vinde
Burde fra de feede Land,
Og os samtlig saa forbinde
At vort Land ophielpes kan,
Og ei vor Formue udgive
For et fremmed Narreri
Hvorved Landet fattigt bliver,
For unyttigt Lapperie.

14.

Om det Verk kom meer i gienge,
Og en Hoben oplærd blev,
Af en flittig Haandverks Mengde
Som i Byer Næring drev:
Hver sig Penge kunde tiene,
Og fra LAndet kiøbe ind,
Bondens Flid kom meer paa Bene
Naar han solgte Varen' sin.

15.

Pengene blev da udspredet
Snart til alle i vort Land,
Alles Velstand blev udbredet,
Penger kom til alle MAnd.
Mange fik meer Raad til Handel
Som Hollansk' og Engelsk' Mænd;
Thi al Fremvext i den Vandel
Kommer af Fabriquers Mengd.

16.

Om os GUD med Krig vil straffe,
Var det got blev Landet rigt,

Folket kunde Krigsstyr skaffe
Til at holde kostbar Krig,
Mere Folkrig' blev' vor' Lande
At formere en Armee,
Og en Flode at bemande
Til vort Lands Beskiermelse.

17.

Du vor GUD og Fader
Styrke du vor Øvrighed,
Som Umag ei efterlader
Og Bekostning legger ned:
Saadant skeer til Landets Beste,
Af vor kiere Øvrighed.
GUD sit Øie paa dem fæste
Og velsigne Deres med.